

Музичний атавізм

Бережний Василь Павлович

Це трапилось одного дня 2966 року.

Хто перший почув оті дивовижні звуки, що линули з плаского даху, сказати важко. Та не минуло й кількох хвилин, як навпроти будинку зібрався натовп. А невтомна стрічка тротуару підвозила й підвозила людей — молодих і старих, жінок і чоловіків, хлопців і дівчат. Усі вони мовчки пливли вздовж будинку, потім кожен переступав на другу стрічку, і ця несла їх вже назад. Люди ніби потрапили в якесь зачароване коло — воно обертало їх перед оцим пластмасовим кубом, звідки лунала пісня.

Співало двоє — оті, що на даху, певне, щось там робили, може, встановлювали енергетичний контур, упоралися і... заспівали!

Місяць на не-е-бі, зіроньки ся-а-ють,
Тихо по мо-о-рю човен пливе-е...
В човні-і дівчи-и-на пісню-у співа-а-є,
А козак ч-у-ує, серденько мре-е...

Вони співали, а людське юрмище кружляло й кружляло. Заслухались люди, припишкли житла, а прозорий пластиковий купол ніби здіймається над містом усе вище й вище. Звуки пісні — живі, мрійливі — то стелилися, то шугали угору, наче бажаючи вирватися з-під купола й попливти аж до отого гірського хребта, що громадився на обрії. Щось було в цьому ірраціональне, алогічне, але воно притягувало, як магніт, проймало серце струмами, виповнювало все єство дивною силою. Люди мимовільно ворушили губами, і це в якійсь мірі передавало той емоційний хаос, який охопив тут кожного. Співати вони ніколи не вміли, це їм навіть не снилося, але послухати цих двох... Щось надзвичайне!

Нарешті хтось здогадався вимкнути сектор тротуару, і стрічки зупинилися. Натовп одразу заляк, заморожений, загіпнотизований. А пісні тісно під пласким склепінням, що оберігає місто від вітру та дощу.

Оце ж та пі-і-існя, оце ж та га-а-рна
Все про коха-ання, все про лю-у-бов...
Як ми лю-у-би-и-лись та й розійшли-и-ся,
Тепер наві-іки-и зійшлися зно-о-в...

Деякі слова були натовпу незрозумілі, деякі здавалися деформованими, і все ж мелодія була напрочуд близькою, рідною! Може, тому, що вона пройнята вогнем щирого почуття?

І справді, хоча електронні автомати імпровізують на яку завгодно тему, все-таки їхня музика... Хіба порівняєш їхній спів з оцим! Легенди, зафіксовані на магнітних волосках, розповідають, що колись, в давнину, люди любили співати, що вони, власне, і поклали початок співу та музиці: Поступово спів зробився професією, монополією небагатьох, хто досягнув надзвичайної витонченості виконання. Але минав час, на допомогу співакам прийшла електроніка. Вона

спочатку полегшила композиторську і виконавську діяльність, а потім і зовсім звільнила їх від цього тягаря. Тепер, майже через тисячу років після винайдення першого «Елкома» і першого «Елфона»[1], люди майже зовсім втратили здатність співати. Зараз навіть розмовляють напівголосом — мініатюрні підсилювачі полегшують роботу голосових зв'язок. І ось раптом оці двоє...

Ой очі, о-о-чі, очі діво-о-чі,
Темні, як нічка-а, ясні, як де-е-нь!
Ви ж мене, о-о-очі, плака-а-ать навчи-и-ли,
Де ж ви навчи-и-лись зводить людей?..

Звуки линуть і линуть, наче хвилі. Незвичні, зовсім незвичні і водночас ніби й знайомі. Наче колись... десь... Як уві сні...

Вас і нема-а-є, а ви мов ту-у-та
Сві-і-тите в ду-у-шу, як дві зорі,
Чи в вас ули-и-та якась отру-у-та,
Чи, може, спра-а-вді ви зна-а-харі-і?..

І коли останній промінь сонця зблиснув на куполі міста, а внизу спалахнули світильники, пісня обірвалася. Ті двоє, так і не оглянувшись на запружену людськими артеріями, спустилися до свого житла. Рушила стрічка тротуару, а на ній рушили і люди.

Раптом звідкись почулося:
Місяць на не-е-бі, зіроньки ся-а-ють,
Тихо по мо-о-рю човен пливе-е...

Хтось увімкнув свого мініатюрного магнітофона! Знову полилася стародавня пісня. Запис досконалий, але... вже не було чогось такого, що виповнює серце теплом і трепетом. Пісня озивалася тут і там, пливла по артеріях міста, стікаючи з одних магнітних катушок і осідаючи на інших, пісня множилася, розросталася, ніби ланцюгова реакція. І зрештою стала машинною, синтетичною... Хоча...

Один, одягнений у блакитне, чоловік із натовпу, що зібрався коло будинку, вилуштив зі свого магнітофончика малесеньку катушечку з піснею і викинув.

— Навіщо? — спитав сусіда. — По-перше, кидати на міські артерії будь-що заборонено, а по-друге, це ж рідкісне явище...

— Рідкісне?

— Так. За останні століття наука не знала жодного випадку отакого відхилення від психічних норм. Це — музичний атавізм. Унікальний випадок!

— Атавізм? Ну, то я зізнаюсь: у мене він теж проклюнувся. Я йду до них, до тих двох! Ми будемо співати, як наші предки колись співали!

Пружною, легкою ходою він рушив до будинку.

«Які ще недосконалі утвори, оці люди! — подумав робот, дивлячись услід співрозмовників. — Як часто не вистачає їм послідовності».

Примітки:

[1] «Елком» — електронний композитор; «Елфон» — електронний співець.

Джерело: *Бережний В. П. Під крижаним щитом: Фантастика.* - К.: Радянський письменник, 1972. - С. 73-75.

Постійна адреса: http://ukrlit.org/berezhnyi_vasyl_pavlovych/muzychnyi_atavizm